

Slovenski Pravniki.

Leto XV.

V Ljubljani, 15. marca 1899.

Štev. 3.

K načrtu zakona

o zemljknižni delitvi katasterskih parcel ter o dopustnosti sodnega zapisovanja listin radi pridobitve manj vrednih zemljišč.

(Poročal c. kr. notar dr. R. Bežek na skupščini notarskega kolegija kranjskega dne 18. decembra 1898.)

(Konec.)

Notarstvo se je za to veliko žrtev odločilo v prvi vrsti v ta namen, da brani svoje področje glede poklica in urada, katero naj se nikdar ne ruši niti ne krha, da si ohrani napravljanje listin, v kar je poklican notar zakonito; v drugi vrsti zategadelj, ker želi odvzeti sodniku breme; in naposled, ker hoče koristiti gospodarsko slabejšemu prebivalstvu.

Zaradi tega se izljučijo listine, s katerimi se namerava zgolj zaokrožiti dotično posestvo. V takih slučajih ni stranka siromašna, imovit posestnik pa ne potrebuje takšne podpore.

To brezplačno uradovanje obljublja slovesno notarji, nadejaje se, da se odpove za te zemljknižne slučaje tudi država dohodkom iz kolkovanja, in to se zgodi tem lažje, ker nima opravka pri brezplačnem napravljanju listin po notarju nikak državni uradnik, nadalje, ker se ne zahteva kolkovati vlog v postopanju radi izbrisa starih dolgov iz zemljiške knjige do 100 gld.

Glede na to pa, da se s tem brezplačnim uradovanjem znatno pomnože notarski brezplačno opravljeni posli, mej katere spadajo tudi razprave o zapuščinah do 100 gld., nadejajo se notarji, da jih odškoduje država kako drugače; te želje naj se ne smatra za smelo, ker baš sedanji čas treba, ko miruje promet povsodi in v vseh strokah, notarskemu stanu krepke podpore, sicer mu preti pogibelj, katere ne zasluži že radi tega ne, ker je uradoval in posloval častno in neomadeževano skoro 50 let.

Če bi pa zavladali pomisleki, je li s stališča zakonove tehnike možno prisiliti notarje, da napravljajo nekatere večkrat imenovane listine brezplačno, tedaj se je nanašati zgolj na slična, že doslej veljavna zakonita določila (§ 27. pristojb. tarifa k staremu not. redu z leta 1855.; § 4. justičnega min. naredbe z dne 7. majnika 1870, št. 75 drž. zak.), po katerih morajo notarji brezplačno opravljati sodniško jim naložene posle z imovinsko vrednostjo do 100 gld. Glede na to dejstvo uklonijo se notarji že sedaj bodočemu zakonu, ki proglasi eventualno obvezanost notarjev, napravljati zemljeknjižne listine o pridobitvi zemljišč, vrednih do 100 gld., brezplačno.

V tem obsegu izpodbija kolega Haberda načrt novega zakona z razlogi, kateri se dajo sploskoma uporabiti na naše kranjske odnošaje, kajti v mnogih naših sodnih okrajih je v resnici prebivalstvo tolikanj siromašno, tako zadolženo, da se ne sklene mnogo pogodb v letu o zemljiščih, vrednih nad 100 gld.; v tem pogledu bi bilo zanimivo, ako bi zbrali statistične podatke pospodje kolegi.

A kolega Haberda je imel pred očmi odnošaje pri sodiščih Dolenje in Gorenje Avstrije; v Kranjcih so odnošaji po mojih mislih notarju mnogo neugodnejši. Kolega H. govori o sodniških poslih, ki jih notar opravlja, to je poslih, kateri se mu izročajo redno, ne le tu in tam, tako da se je nadejati iz takšnega uradovanja stalnih dohodkov. Dohodki iz zapuščinskih razprav in drugih notarju odstopljenih sodniških poslov so pa pri nas netrajni ter nezanesljivi in sodišča izročajo takšne posle jako različno, vse to, ker sodnik ni obligatorno zavezan, da bi sploh ali gotovo število opravil oddajal notarjem.

Mnogo notarjev na Kranjskem se mora torej zadovoljiti z dohodki iz napravljanja listin in izdelavanja prošenj za zemljiško knjigo, potem iz zastopanja strank v prepirnih rečeh. Postopanje v prepirnih stvareh pa se je z novimi civilno-pravdnimi zakoni zelo skrčilo tudi na gmotno stran, kolikor odvetnikom toliko notarjem; osobito velja to za zvršilno postopanje; zaslužek v prepirnih rečeh postaja za notarje v obče čedalje skromnejši. Če nadalje odpade še napravljanje listin, dasi zgolj o zemljiščih vrednih do 100 gld. — onda se je na-

dejati, da opusti polagoma prebivalstvo popolnem notarsko pisarno, osobito na deželi, če ne po večjih mestih, kjer se bo menda vedno vzdržal notarijat, tudi če bi se ga hotelo podržaviti, kajti zahteva ga promet.

Na deželi pa prične notarju obupen boj za obstanek; kajti nikar ne mislimo, da ostane vedno pri napravljanji listin o zemljiščih z malenkostno vrednostjo do 100 gld., nego kmalu nastopi kak nov zakon, ki prekorači to mejo. A faktično se bodo narejale zemljeknjižne listine pri sodiščih tudi o zemljiščih z vrednostjo nad 100 gld., kajti čestokrat se zamolči prava kupnina in vsak pozna slučaje, da je kmetič »ogoljufal cesarja«. Meja, da se narejajo listine glede nepremičnin do 100 gld. pri sodiščih, pa naravnost izborna vspodbuja stranke, da zamolče pravo kupno ceno.

Že sedaj se izdelavajo pri sodiščih listine, ne toliko v okviru, po zakonih omejenem za oporoke, menične proteste pa pupilarne zadolžnice, kajti to so redki slučaji, temveč se odkrito napravljajo zadolžnice v obliki poravnav, izknjižne pobotnice, da celo kupne pogodbe. Pred par leti prijavil sem v notarskem časniku slučaj, ko se je pri žužemberškem sodišču napravila v obliki zapisnika darilna pogodba mejmaterjo in hčerjo o zemljišču z navidezno vrednostjo 50 gld.; dasi je to opravilo po zakonu z leta 1871. ničeno, ga navzlic dotični ovadbi ni razveljavilo višje sodišče v Gradcu.

Notarjev delokrog izpodjedajo nadalje zakotni pisači, skoraj bi rekel pod pokroviteljstvom sodišča; letos n. pr. sem vložil brezuspešno 7 ovadeb zoper jednega in istega zakotnega pisača radi napravljanja listin, kupnih pogodb s prepisom vred o zemljiščih vrednih mej 100 do 700 gld.

Kako je zlasti na Dolenjskem osvojilo si zakotno pisaštvo izdelovanje listin in raznovrstnih pravnih poslov, razvidno je iz ukaza c. kr. okrajnega glavarstva novomeškega vsem oblastvom tega politiškega okoliša, ki kaže, kako ozbiljno se je razširila ta kuga, kako škodo da dela zlasti notarjem. Patent zoper zakotne pisače z leta 1854., dasi vsprejet v novi civilno-pravdni red, nima nikakih kazenskih posledic; kajti sodnik kaznuje pisača zgolj po prostem prevdanku, to je, če ga je draga volja; vsa preiskava pa se suče v kolobaru discipli-

narnega postopanja, določenega v svrhu, da se vzdrži red pri sodišču; kakor znano, dopusten je vrhu vsega tega zakonnemu pisarju zoper obsodbo tudi rekurz po civilno-pravdnem redu.

Iz vsega tega premišljevanja izhaja, da je smatrati vladni načrt o napravljanju listin do 100 gld. novim poskusom vladnih krogov, da se iz socialno-politiških ozirov izpodkoplje obstanek notarijata. Prvi poskus birokratizma z odpravo legalizacije zemljeknjižnih listin z imovinsko vrednostjo do 100 gld. se je izjalovil, a le radi tega, ker prebivalstvo v prometu z nepremičninami ne zaupa poverilu podpisa dolžnikovega po dveh pričah; priznано ta udarec ni škodil dosti notarstvu. A pomisliti je, da potrebuje vlada napram napredujočemu siromaštvu prebivalstva in množičnemu se obdačenju davkoplačevalcev novih paliativnih sredstev, katera niso sicer ni kri ni voda, toda zadovoljujejo občinstvo, vzbujajoč prepričanje, da se vkvarja vlada z blaginjo državljanov. Navidezno se torej hoče priskočiti ubožnejšim slojem, žrtvovati pa treba v to svrhu notarijat. Kdo bi si radi tega delal preglavice, ko je lahko podržaviti notarijat, — stremljenje ne toliko odvetništva, katero vsled novih civilno-pravdnih zakonov tudi ne leži na pernici, kolikor avstrijskega birokratizma! Primerjaj v tem oziru Mayerhoferjev spis v »Not. Ztg.«: »Ein Wort zur Erhaltung des Notariates«.

Justična uprava razmišljuje v razlogih k načrtu, naj se smatra napravljanje listin pri sodišču tujim poslom, in opozarja na § 283. zap. razpr. patenta, da bi bilo treba nekdam izdati potrebno določbo, kar pa je ostalo doslej nepraktično. Z lahkim srcem in z večjo domišljijo utemeljuje vlada svojo predlogo sedaj, — koliko smelejše storila bo to čez leta, kedar se že v domači napravljanje listin pri sodiščih; poreče kratko, da v obstoječih odnošajih ni treba nobenega notarijata več!

Tudi z druge strani dospesh do sličnega nasledka. Če so odvzeti notarju dohodki iz sodnih poslov, iz napravljanja listin, ne ostane notarju nobena gmotna zaslonba, razun postopanje v prepirnih rečeh, ob čemer pa se preživljati ne more. Preverjen sem, da počne, kedar se vladna predloga uzakoni,

notarstvo hirati polagoma, in da mu usahnejo popolnoma pritoki obstanka v ne tako oddaljeni bodočnosti, če se ne prepreči uveljavljenje načrta zakonovega.

Še nekaj je pripomniti v oblikovnem oziru vladnega načrta, namreč da ne zabranjuje napravljati pri sodišču listin o pridobitvi podarjenih zemljišč; z vladno predlogo, katera ne črhne sicer o tem, derogira se v toliko zakon z leta 1871., po katerem je narejati darilne pogodbe v notarski obliki; kajti ta predloga ne dela nobene razlike o pridobitvi nepremičnin.

Združivšemu vse te pomisleke vidi se mi potrebno, da ponudijo tudi kranjski notarji, slično avstrijskemu notarskemu društvu, svojo podporo državi v tej smeri, da hočejo narejati v bodoče zemljeknjižne listine o nepremičninah do vsätih 100 gld. ubožnim strankam zastonj, ako se odpravijo kolkovine glede teh listin. Posebej tu priporočam, naj se poostri predlog kolege Haberda v toliko, da se naglaša napram justični upravi zahteva notarjev, naj se jim za obljubljeno žrtev zagotovi prisilno izročanje sodniških poslov, zlasti vseh zapuščinskih razprav in sicer, kar se tiče plačila, v doslej po zakonih obstoječem obsegu.

Dasi je avstrijsko notarsko društvo sklenilo slično resolucijo, katero izroči deputacija justični upravi, smatram vender za potrebno, da jo vsprejmeta kolegij kranjskih notarjev in c. kr. kranjska notarska zbornica posebej, in sicer z ozirom na § 134. odst. 2. not. reda, po katerem je upravičen notarski kolegij predlagati zastran zakonov in izdelavati dotične načrte zajedno z notarsko zbornico, kateri pristoja po §-u 135. odst. g slična pravica in dolžnost.

Predlog pa se glasi: (priobčeno v prejšnjem zvezku na strani 62.)

Ročno znamenje (križ) na pravnih listinah.

(Odgovor.)

Na moj sestavek v št. 9. in 10. »Slov. Pravnika« l. 1898., ki je dosegel svoj namen, da so naši pravniki začeli razpravljati veljavnost nepoverjenih rokoznakov (križev) na pravnih listinah, priobčil je gospod sodni tajnik I. Kavčnik v št. 11. in 12. kritiko, ki moje mnenje popolnoma pobija, češ, da določbo §-a 294. civ. pr. r. čisto napačno razumevam in da ne razlikujem pojmov dokazne moči in veljavnosti kake listine. Naj mi bo dovoljeno odgovoriti!

Kaj je pravna listina? Vsekakor je dokazilo pravnega v njej popisane opravila. Torej dokazilo, *documentum instrumentum*, nič več in nič manj. Dokazilo pa izpolnjuje samo tedaj svojo svrho ali nalogo, kedar ima v sebi vsa svojstva, katero posamezni slučaj zahteva za „svedočilo, da je res, kar govorijo besede dokaznega pisma, to je listine, o pravnem opravilu, čigar dejstvo je dognati.

Da pristopim besedam g. Kavčnika, veljavna je pravna listina samo tedaj, ako je sestavljena po vseh, za njo predpisanih zakonitih oblikah, ker ravno tedaj, in drugače ne, ima dokazno moč, to se pravi, veljavna je kakor dokazilo. Dokazna moč in veljavnost pravnih listin se torej ne dasta ločiti, kakor hoče g. K. Listina ima dokazno moč in ravno zato je veljavna, in veljavna je samo tedaj, kedar ima dokazno moč.

Menda je g. K. mislil na veljavnost pravnega opravila, katero naj dokaže listina. Glede tega je moči govoriti o veljavnosti ali neveljavnosti. Na pr. A daje B-u zadolžnico o posojilu po 300 gld. in mu odstopi za plačilo tega dolga 300 gld. od dedščine, katero pričakuje A po smrti še živečega C. Tu ima lahko dolžno in odstopno pismo vse zakonite potrebščine za svojo dokazno moč, za veljavnost listine, vendar je odstop pričakovane dedščine, ta pravni čin neveljaven (§ 879-4 obč. drž. zak.), dočim listina o njem ostane dokazujoča in zato veljavna, ker ravno nima družega namena,

nego izpričevati, da se je zgodilo, kar pravijo njene besede. Sklicevanje na § 26. zemlj. zak., ki rabi v nemškem tekstu besedo »Giltigkeit«, ne more prepričati, da bi beseda »Giltigkeit« imela drug pomen nego »Beweiskraft«. Celó v zakonu z dne 25. julija 1871, št. 76 drž. zak. ne pomeni beseda veljavnost družega, nego »dokazno moč«. Brez notarskega pisma obljubljené in plačane dote ne moreš radi tega samega nazaj tirjati (razsodba najvišjega sodišča z dne 2. junija 1898, št. 7132). Da ponovim, kar sem zgoraj razvil, veljavne so samo tiste listine, ki imajo dokazno moč. Listine brez dokazne moči niso listine, ampak s črnilom popisan papir.

Tudi citiranje §-a 1001. obč. drž. zak. o potrebščinah vsebine dolžnega pisma ne more biti dokaz, da je veljavnost listine kaj družega, kakor nje dokazna moč. Kajti zahteve tega §-a, da morata v zadolžnici navedena biti pogodnika, predmet pogodbe in dogovori glede njene izpolnitve, ter bistvo vrednosti, katero daje jeden pogodnik drugemu, so same po sebi umevne potrebščine vsake pogodbe, tako da, brez njih pogodba, to je pravni čin, ni dovršena, ni veljavna, in uprave potrebščine za veljavnost posojilne pogodbe zahteva § 1001. obč. drž. zak., da jih je izraziti v zadolžnici. Ta § torej zahteva — do svojega zadnjega stavka — dokaz o veljavnosti posojilne pogodbe, notranjo (materijalno) veljavnost zadolžnice. Zadnji stavek tega §-a pa vелеva, da mora vnanja (formalna) dokazna moč zadolžnic vravnana biti po predpisih sodnega reda (t. j. od začetka l. 1898. po §-u 294. civ. pr. r.), da torej morajo zasebne listine, zvršene rokoznakom, biti legalizirane. Legaliziranje takih listin je torej zaukazano s §-om 1001. obč. drž. zak. za njih veljavnost in uprave zato ne zadoščajo takšne nepoverjene, zasebne listine niti za predznambo po §-u 26. zemlj. zakona.

Po navedenem je torej vzdržati moje mnenje, da je treba legalizirati vse zasebne nepodpisane listine od dne veljave civilnopravnega reda. Opozarjam tudi na naredbo finančnega ministerstva z dne 20. avgusta 1898, št. 63337 iz l. 1897., ki ukazuje, da morajo biti vsled določbe §-a 294. civ. pr. r. blagajnične pobotnice in položnice za c. kr. blagajne sodno ali notarsko poverjene, ako jih izdajatelji sami ne pod-

pišejo. Ta naredba je bila sicer z ono od 29. oktobra 1898, št. 54.063 skrčena na pobotnice in položnice za zneske nad 50 gld., vendar pa kaže, da osrednja in najvišja oblastva razumevajo § 294. civ. pr. r. tako, da ni veljaven samo za dokazila v pravadah.

Kdor spisuje listine, to je pisana dokazila pravnih opravil in kdor jih za dokaz svojih pravic vsprejemlje, mora, poznajoč namen pravnih listin kakor dokazil za pravna opravila, čisto naravno zahtevati, da so listine napravljene tako, da dokazujejo pravna, v njih popisana opravila natančno ter izrazito in da potem sodnik, ako se pred njim prereka resničnost in veljavnost pravnega, v listini popisane opravila, ne more ničesar drugega spoznati za pravo nego to, kar govori dotična pravna listina in kar se iz njene vsebine da izvajati po pravilni logični interpretaciji. Za veljavnost pravnih listin, to je njih dokazno moč, je torej potrebna: 1. veljavnost pravnega čina, popisane v listini, 2. predpisana oblika listine. Glede te oblike govori § 294. civ. pr. r. o zasebnih listinah, ki niso od izdateljev podpisane, ampak so završene s križem ali drugim ročnim znamenjem izdateljevim, da stvarjajo popoln dokaz za soglasje listinske vsebine z voljo izdateljevo samo tedaj, kedar so ročna znamenja sodno ali pa tudi notarsko poverjena.

Vsak vesten spisovatelj pravnih listin mora skrbeti za to, da dotična listina velja za dokazila v vsakem slučaju, posebno torej tudi v pravadah ali sporih. Notarjem je to izrecno zaukazano v §§ 52. in 53. not. r. Notar, ki je po naši pravosodni uredbi med vsemi pravniškimi opravitelji v prvi vrsti poklican spisovati pravne listine, zanemarjal bi zapriseženo dolžnost svojega poklica, ako ne bi preskrboval pravnim listinam one vsebine in one vnanje oblike, katera jim daje in vzdržuje dokazno moč, to je veljavnost listine kakor listine tudi tedaj, kedar se proti listini porabijo vsa nasprotstva, ki so sploh mogoča, vzlasti v pravdi. Zaradi tega mora notar tako, kakor vsak vesten spisovatelj, sestavljajoč pravno listino, misliti na takšno listino, ki bode v pravdi stvarjala popoln dokaz.

Ako pravne listine ne ustrezajo temu svojemu glavnemu in najiminenitnejšemu namenu, tedaj ravno niso veljavne pravne

listine. In nikakor ne gre razlikovati namena listin, kakor hoče g. K. v zadnjem odstavku svojega spisa, ali naj bodo dokaz v pravdi, ali pa imajo drug namen. Dokazilo pravnih opravil mora biti vedno in v vsakem slučaju tako, da tvori dokaz v pravdi. Ako ni pripravno za tak dokaz, ali, konkretno rečeno, ako listina nima vseh potrebščin v obliki, ki se zahtevajo za dokaz po njej v pravdi, tedaj je listina brez vrednosti, ne velja nič, nima veljavnosti.

Kakor g. sodni tajnik Kavčnik, oglasilo se je tudi uredništvo časnika »Zeitschrift für's Notariat itd.« skoro istega dne s »konsultacijo«, da je drugo, delati listine za dokaze v pravdi, nego li v druge namene. Specijalno gre tu za pismeno oporoko z nepoverjenim ročnim znamenjem, katero vsprejme sodnik izven spora. Dobro! V pravdi pa se razsodi — to je vender mogoče! — da se taka oporoka spozna za neveljavno, ker ročnemu znamenju manjka poverila. Takšna razsodba bila bi ob poverjenem ročnem znamenji nemogoča, a uprav zato je to poverilo potrebno.

Tako vzdržujem trditve svojega prvega spisa, ker ne morem pripoznati dosedanjih protivnih razlogov.

Dve izkušnji iz svojega poslovanja sem navedel v svojem spisu v dokaz, da je treba sestavitelju pravnih spisov vedno skrbeti za neovržnost svojih spisov in že za naprej preprečiti sleharno vspešno prerokanje. Spoznali so na dveh sodnih stopinjah, da so tudi pismene prošnje do sodišč listine, in tist sodnik, ki mi je prošnjo zavrnil, storil je to, češ da je § 434. obč. drž. zak. z zakonom od 4. junija 1882, št. 67 drž. zak. (o olajšavah legalizacije) zopet stopil v življenje z vso močjo, ki jo je imel pred zemljejknjižnim zakonom od 25. julija 1871.

Notar Baš.

Eksekucija

v posestne in uživalne pravice na nepremičnini, pri kateri je kdo drug vknjižen za lastnika.

(Mnenje c. kr. predsedstva višjega deželnega sodišča v Gradci z dne 18. januarja 1899 št. 67/99—1.)

Sodišča na Kranjskem ravnajo različno pri eksekucijah v takozvane posestne in uživalne pravice na nepremičnini, s katero gospodari zavezanec, koja pa ni vknjižena na njega, nego na tretjo osebo.

Nekatera sodišča ravnajo s tem slučajem slično kakor z eksekucijo na nepremičnine, katerih ni v zemljiški knjigi (§ 90. in nasl. eks. r.), in dovoljujejo zastavni popis nepremičnine. To pa ni pravilno glede na to, da je stvar dejanski vpisana v zemljiško knjigo.

Druga sodišča dopuščajo rubežen posestnih in uživalnih pravic po smislu §-a 325. eks. r. in še druga sodišča opravijo poleg te rubežni tudi glede na nepremičnino zastavni popis pravic po §-u 331. eks. r. in njih vnovčenje s prodajo po smislu §-a 332. eks. r.

Da se razjasné vprašanja, ki tu naleté, in da se vprašanje samo načeloma reši, prijavlja se sodiščem sporazumno z višjim deželnim sodiščem nastopno:

Načeloma se je tudi tedaj, kedar se eksekucija vodi v posestne in uživalne pravice na nepremičnini, pri kateri je lastnikom vknjižen kdo drug, držati tega, da mora zahtevajoči upnik sam navesti eksekucijska sredstva, katera je uporabiti, potem eksekucijske predmete in sploh vse, kar je glede na kakovost slučaja važno za ukrepe, ki naj jih sodišče izda (§-a 3. odst. 2; 54. odst. 3. eks. r.) Zahtevajoči upnik bo torej pred vsem moral pozvedeti pravno razmerje, zlasti pravni naslov, na čigar podlagi je zavezanec prišel v posest in uživanje nepremičnine, kajti to ugotovljenje odločuje najprej tisto eksekucijsko sredstvo, ki naj se uporabi.

I. Ako zahtevajoči upnik lahko z listinami, sposobnimi za vknjižbo dokaže, da je zavezanec pridobil lastninsko pravico, tedaj lahko takoj eksekucijo vodi (z vknjižbo zastavne pravice ali prisilno upravo ali pa dražbo) na nepremičnino samo tako,

da v svojem eksekucijskem predlogu zahteva vknjižbo lastnine zavezančeve (arg. iz §-a 350. odst. 3. eks. r.)

To pa se lahko vzlasti tedaj zgodi, kadar se pridobitev pravice da dokazati iz sodnih aktov ((zapuščinskega prisojila, razsodbe),

Če zahtevajoči upnik ne more z listinami dokazati pridobitve pravice zavezančeve, onda je razlikovati, je li pridobitev pravice obligatorna ali pa drugačna.

II. Če je zavezanec pridobil posestne in uživalne pravice s pravnim opravilom, koje mu daje obligatorno pravico pridobiti lastnino, na pr. s kupom, tedaj je moči:

1. eksekucijo uvesti na to obligatorno pravico po §-u 325. eks. r.; 2. z rubežnijo.

Rubežen se tu zvrši kakor rubežen denarnih tirjatev po §-u 294. eks. r. tako, da sodišče, ki dovoli eksekucijo, prepove tretji osebi izpolniti pogodbo v korist zavezancu, ob jednom pa zapové zavezancu, da ne sme ničesar ukreniti s svojo pravico.

S temi, rubežen ustanovljajočimi ukrepi naj se najprvo prepreči sleharen, zahtevajočemu upniku kvarni dogovor med zavezancem in tretjo osebo, nadaljnji razvoj pravnega opravila pa pridrži pogajanju upnikovemu. Da zahtevajoči upnik to lahko stori, mu je v ta namen eksekucijski red dodelil to in ono pravico ali oblast.

Prva je tu pravica, da se sme po §-u 301. eks. r. zahtevati od tretje osebe popolnega razjasnila, kako je z dotičnim pravnim opravilom, in da potem tretja oseba po smislu §-a 301. al. 3 eks. r. jamči za vso škodo, ki bi nastala od tod, da noče dati izjave ali pa da poda vedoma neresnično ali nepopolno izjavo.

Te izjave imajo lahko veliko vrednost za nadaljnje eksekucijske korake in vzlasti za predlog, naj se pravica preodkaze v poteg (§-i 325. odst. 2, 326., 328. eks. r.)

Če je pravica preodkazana, stopi upnik v pravno stanje svojega upravičenega dolžnika, kateri po preodkazu zadobi dolžnost, da vse razjasni in tudi listine, če jih je kaj, prepoda. Zahtevajoči upnik pa ima pravico, da, če treba, prisili zavezanca po §-ih 346. in 347. eks. r. v izročitev listin (§ 306. eks. r.).

Takšne neposredne prisilne pravice nima zahtevajoči upnik proti tretji osebi in če se le-ta brani, na pr. napraviti kupno

pogodbo, tedaj je zahtevajoči upnik upravičen tožiti ga na izpolnitev pogodbe (§ 308. eks. r.) in si tako pridobiti eksekucijski naslov, na čigar podlagi se da izpolnitev zarubljene pravice do izročitve nepremičnine po §-u 328. eks. r. izsiliti, ob enem pa tudi voditi eksekucijo na nepremičnino, kakor na takšno, pri kateri je zavezanec za lastnika vpisan.

Tako bi bilo ravnati tudi tedaj, kedar bi si zavezanec še ne bil pridobil posesti in uživanja nepremičnine, ko bi torej tretja oseba ne bila izpolnila pogodbe še v nikaki točki.

2. Dosedaj se je razpravljala samo eksekucija na obligatorne pravice zavezančeve iz pravnega, posestne in uživalne pravice utemeljujočega opravila, in sicer v njenih najvažnejših stadijih.

Vselej pa, ko se pogodba le deloma izpolni s faktično prepodajo nepremičnine, ne spadajo v imovino zavezančeve samo še neizpolnjene obligatorne pravice proti tretji osebi, marveč že tudi posestne pravice (priposedovalna posest), koje je zavezanec pridobil iz faktične prepodaje nepremičnine.

Teh posestnih pravic ne zadene rubežen obligatornih pravic, zvršena po §§ 325. in 294. eks. r., ker se toliko prepoved za tretjega dolžnika, kolikor zapoved zavezancu nanaša zgolj na obligatorno pravico, na pr. zahtevati izročitev pogodbene listine.

Razmere pa navadno niso tako jednostavne, da bi bilo že od rubežni obligatorne pravice pričakovati v kratkem času zadovoljenje zahtevajočega upnika; to utegne vzlasti tedaj, kedar treba odpisati kak del od obremenjene nepremičnine, zadeti ob nepremagljive zadržke, ali pa se sicer da izvesti le z mnogimi stroški. Zategadelj bo moral zahtevajoči upnik poleg rubežni obligatornih pravic zahtevati tudi rubežen posestnih pravic po §-u 331. eks. r., ako naj se začasno, t. j. dokler niso dobljene podstave za eksekucijo na nepremičnino, pritegnejo vsaj plodovi iz gospodarstva na zemljišči v svrhu njegovega zadovoljenja.

Rubežen posestnih pravic, ki značijo zgolj stvarne odnošaje a ne obsegajo pravnih odnošajev do tretjih oseb in jih je radi tega šteti k absolutnim imovinskim pravicam, opravi se po §-u 331. eks. r. zgolj z zapovedjo zavezancu, da ne sme ničesar ukreniti s pravicami posesti in uživanjem nepremičnine.

»Kolikor dopušča stvar sama, moči je tudi zastavni popis pravice eksekuciji podvržene, izvršiti.« — Ta v §-u 331. eks. r. navedeni zastavni popis zarubljenih pravic bo brez dvojbe potreben v vseh slučajih rubežni posestnih in uživalnih pravic na nepremičnini, ko dosezanje obligatorne pravice še ni imelo popolnega uspeha.

Zastavni popis na podlagi pozvedenega faktičnega stanja in s pripomočjo vseh razpoloživih sredstev (listin, navedeb zavezanca, tretje osebe in drugih vprašanih oseb) pokaži pravni naslov, vsebino in obseg zvrševane posesti. Nepremičnino samo pa je le toliko popisati, kolikor treba, da se pokaže vsebina in obseg posestnih pravic.

Zastavni popis pa v tem slučaju nima pomena, češ da ustanovi pridobitev zastavne pravice; rubežen je že zvršena, ko se vroči zapoved, izdana po §-u 333. eks. r.

Temeljem §-a 331. eks. r. pridobljena zastavna pravica dá se po §-ih 332.—340. eks. r. v prid obrniti vzlasti s prisilno upravo in oddajo v zakup, in če se vse, tudi dosezanje obligatorne pravice, uvedeno po §-u 325. eks. r. z rubežnijo, ponesreči, lahko se rečena zastavna pravica vnovči s prodajo posestnih in uživalnih pravic.

Kedar se zarubljene posestne in uživalne pravice prodadó, tedaj nasleduje zdražitelj v vse pravice zavezančeve, in ker so odsej posestne in uživalne, iz obligatornega pravnega opravila izvirajoče pravice z bok domika zdražiteljeve, zato rubežen in zasledba obligatorne pravice, ki jo je uvedel po §-u 325. eks. r. zahtevajoči upnik, izgubi zanj vsako podlago.

Zdražitelj pridobi posestne pravice z vsemi pravnimi kakovostmi iz pridobljenega prava, vzlasti z vsemi osebnimi pravicami proti tretji osebi, kar bi bilo po potrebi tudi izreči v domiku.

Rubežen obligatornih pravic, uvedeno po §-u 325. eks. r., je na predlog zlasti tudi tedaj ustaviti, kadar se še-le v postopanju pokaže, da obligatorne pravice ni več bilo, ker je tretja oseba bila že pred rubežnijo izpolnila svojo zavezo (§ 35. eks. r.)

III. Če pa je zahtevajočemu upniku že naprej znano, da tretja oseba nič več ne dolguje, ker je bila že zavezancu izpolnila, onda bi bila prepoved, ki naj bi se njej po §-ih 325. in 294. eks. r.

vročila, brez predmeta; vpletati še tretjo osebo, bilo bi brez pomena.

V takem slučaju, potem vselej, kedar posestne in uživalne pravice zavezančeve niso osnovane na obligatornem pravnem naslovu (dedno nasledstvo, okupacija), in konečno tudi vselej, kedar podstave pridobljene posesti niso znane, ko na pr. če je prejšnji posestnik pridobil posest izven knjige, se prednik ne da več izkazati, — je eksekucija možna samo z rubežnijo posestnih in uživalnih pravic po smislu §-a 333. eks r. O vnovčenji zastavne pravice je bil zgoraj govor.

Za to rubežnijo posestnih in uživalnih pravic seveda lahko pride rubežen obligatorne pravice po smislu §-ov 325. in 294. eks. r., ako se šele pozneje pokaže, da je pridobitev pravice obligatorna in da vsled tega obstoja še obligatorna pravica proti tretji osebi.

IV. Tudi zakupne pravice, osebne pravice uživalca iz neknjižene pogodbe in druge osebne pravice do prejemkov na nepremičnini niso pravice po smislu §-a 325. eks. r. Kolikor torej ni tudi obligatornih, še neizpoljenih pravic proti zakupodavcu itd. podvreči eksekuciji, toliko je tudi moči posestne in uživalne pravice zakupnika in uživalca doseči z eksekucijo po smislu §-a 331. eks. r.

V. Navedena načela postopanja je seveda in sicer, kakor že zgoraj rečeno, popolnem uporabljati tudi tedaj, ko gre zgol za eksekucijo v posestne in uživalne pravice na kakem delu zemljejknjižnega telesa. Dosedanjemu razmotrivanju o vnovčenji zastavne, po §-u 331. eks. r. dosežene pravice je tukaj le še dodati, da eksekucijsko sodišče zahtevajočega upnika po §-u 333. tudi lahko pooblasti, kakor v slučaju [preodkaza v poteg (§ 308. eks. r.) da zvrši pravico zavezančevo do razdelbe in izločitve pristoječega mu deleža.

Pripomnja uredništva. Z veseljem pozdravljamo to razlago višjesodnega predsedstva, ker jasno in točno uravnava eksekucijo na posestne pravice, ki je po novem eks. redu postala jako nesigurna. Le izvajanje pod točko I. se nam ne vidi pravo, kajti dokazovanje z določbo §-a 350. odst. 3. eks. r. ni prikladno. Ta določba namreč zakonito ustanovlja, da tedaj, kedar je na podlagi eksekucijskega naslova samega zvršiti vpis na

zemljišče, na katero zavezanec še ni prepisan (na pr. ako dotična razsodba izreče, da je toženec dolžan zavarovati tožiteljevo tirjatev na tako zemljišče), ali pa na kake pravice zavezanca, ki na zemljišči še niso vknjižene (na pr. na zavezančevo terjatev proti lastniku zemljišča iz dolžnega pisma, v katerem lastnik daje pravico vknjižbe zastavne pravice, vendar pa ta pravica še ni vknjižena), — sme zahtevajoči upnik, predlagajoč zajedno dotično listino, ki daje zavezancu pravico za dotično vknjižbo (torej v drugo navedenem slučaju dotično dolžno pismo), zahtevati vpis neposredno na svoje (zahtevajočega upnika) ime. Ako pa se vodi eksekucija na tako zemljišče v svrhu iztirjanja tirjatve, onda dotični eksekucijski naslov zahtevajočemu upniku ne daje nikake pravice do zemljišča samega in torej on tudi ni upravičen prositi za vknjižbo lastninske pravice na ime zavezanca.

Po našem mnenju je v slučaju pod točko I. eksekucijo uvesti prav tako, kakor v slučaju pod II. 1), namreč po smislu §-ov 525., 528. eksek. r. tako, da se obligatorne pravice zavezančeve iz dotične listine (prisojila, razsodbe, kupne pogodbe) zarubijo, predkažejo v poteg, da se postavi skrbnik, proti kateremu se na to vodi oksekucija na dotično zemljišče.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Prodajalec je zavezan izknjižiti na prodanem zemljišču vknjižene in od kupca neprevzete dolgove, to tudi tedaj, če se v to ne zaveže v kupni pogodbi izrečno.

Tožnica M. K. je zahtevala od toženke B. K. izbris nekaterih bremen na svojih zemljiščih. C. kr. okrožno sodišče v Celji je z razsodbo z dne 23. junija 1898 Cg. I. 75/98 — 7 ugodilo tožbeni zahtevi na podlagi nastopnega, bistvenega dejanskega stanu in iz nastopnih razlogov:

S kupno pogodbo z dne 19. januarija 1896 prodala je toženka svoja posestva vlož. št. 69. in 70. kat. obč. D. in vlož. št. 46. kat. obč. M. tožnici in njenemu tedanjemu ženinu, sedanjemu možu Fr. K. za kupnino 1400 gld. Kupca sta prevzela v svojo plačilno

zavezo terjatev občinske hranilnice v Gradcu iz dolžnega pisma z dne 11. junija 1881 v tedanjem znesku 400 gld. in nevknjiženo terjatev posojilnice v Makolah po 100 gld. O drugih, na zemljiščih vknjiženih dolgovih takrat ni bilo govora, posebno jih pa kupca nista prevzela v plačilno obljubo. Na ta zemljišča sta bila oba kupca vsak na polovico prepisana.

S prepodajno pogodbo z dne 14. decembra 1897 je Fr. K. svojo polovico zemljišča izročil svoji ženi, tožnici za kupnino 428 gld. 90 kr. in se je zavezala tožnica plačati terjatev občinske hranilnice v Gradcu v ostanku 385 gld. z obrestmi vred in sicer na polovico po 208 gld. 50 kr., dalje nevknjiženo terjatev posojilnice v Makolah do polovice po 47 gld. in še nekaj drugih nevknjiženih terjatev. Tudi v tem pismu o drugih vknjiženih terjatvah ni bilo govora in posebno jih tožnica ni prevzela v plačilno obljubo.

V tožbi zahteva tožnica, da toženka izbriši vse ostale na prodanih zemljiščih vlož. št. 69. in 70. kat. obč. D. in vlož. št. 46. kat. obč. M. vknjižene terjatve, odnosno bremena.

Toženka je ugovarjala, da je zemljišča vlož. št. 69. in 70. kat. obč. D. in 46. kat. obč. M. kupil njen mož M. K. za kupnino 1274 gld. 77 kr., da je po smrti moževi ona prevzela napominana posestva na podlagi prisojila z dne 31. avgusta 1894, št. 4568 tako, da je vknjižila dedščine otrok po 302 gld. 71 kr. na prevzetih zemljiščih, da je ta zemljišča potem poslala tožnici in njenemu možu, da se pa nikdar ni zavezala vknjiženih dolgov, katerih kupca nista prevzela, izbrisati, da se torej izbris od nje terjati ne more.

Ugovarjala je dalje toženka, da je njen mož in prednik M. K. od vknjižene terjatve iz kupne pogodbe z dne 31. prosinca 1874 po 418 gld. prevzel le ostanek 93 gld. v plačilno obljubo in trdil, da je ta ostanek tudi plačal. Kar se tiče vknjiženih terjatev otrok iz prisojila z dne 31. avgusta 1894 omeni toženka, da teh terjatev ne more izbrisati, ker so dediči deloma še nedoletni in ker okrajno sodišče v R. ne dovoli izbrisa.

Priznано je, da tožnica in njen mož, ko sta kupila posestva, nista prevzela v plačilno obljubo vknjiženih terjatev, glede katerih se izknjižba zahteva.

V smislu §-a 928. obč. drž. zak. mora prodajalec ostanke in dolgove, ki so vknjiženi na prodanem zemljišču, zastopati. Iz te pravdne določbe že izhaja, da mora toženka dolgove, ki so vknji-

ženi na prodanih zemljiščih izknjižiti, oziroma izročiti za izbris prikladne pobotnice. Ni pa merodajno, se je li toženka zavezala izbrisati dolgove ali ne. Toženka se sicer sklicuje na določbo §-a 443 obč. drž. zak., češ, da kupec, ki prejema joč zemljišča ni gledal v zemljiške knjige, mora za svojo malomarnost odgovoren biti. Res je, da prevzemnik mora zagovarjati bremena in dolgove na prevzetem zemljišču, toda le nasproti tretjim osebam; on je dolžan vknjižene terjatve, če jih tudi ni prevzel v plačilno obljubo, vendarle plačati zahtevajočim upnikom; ima pa potem pravico terjati odškodovanje od prodajalca. Nasproti prodajalcu pa ni moči trditi, da mora prevzemnik, ki ni gledal v zemljiške knjige, svojo malomarnost trpeti, nego mora prodajalec po smislu §-a 928. obč. drž. zak. vsakokrat za dolgove, ođ prevzemnika ne prevzete, odgovoren biti, jih plačati, oziroma prevzemnika odškodovati in pripomočke za izbris v zemljiških knjigah priskrbeti.

Na priziv toženke je c. kr. višje deželno sodišče v Gradci z odločbo z dne 20. oktobra 1898 B. II. 318/98—4 prizivu toženke ugodilo, predru ga č ilo razsodbo prvega sodišča in tožbeno zahtevo zavrnilo.

Razlogi.

Dolžnost toženke, da bi morala v tožbi navedena vknjižena bremena izbrisati dati, ali pa izročiti tožnici potrebne pobotnice, se ne da v le-tem slučaju izvajati iz določbe §-a 928. obč. drž. zak., ker v to manjka v pogodbi z dne 19. januarija 1896, na čigar podlagi so prešla omenjena posestva na ime toženke in njenega moža, pogodbena podstava taki obvezanosti. Kajti omenjene pogodbe ni smatrati niti po imenu, niti po vsebini in smotru za kupno pogodbo in tudi sploh ne za čisto odplačno pogodbo, za kojoj edino veljajo zakonite določbe o evikciji. Pogodba od 19. januarija 1896 je po svoji bistveni vsebini prepodajna pogodba, ki je sicer v zvezi z protidolžnostmi na strani prevzemnikov (stanovalska pravica i. t. d.), koje pa vendar glede na nasprotne, v primeri s prepodanim premoženjem manjše dajatve ni moči smatrati za odplačno pogodbo. Ker pa hočejo stranke pri takih prepodajnih pogodbah, da prevzame prevzemnik le tiste dolžnosti, katere izrecno sam obljubi in zato tudi v pismeno pogodbo sprejme, tedaj bi le-ta zahteva za izbris, oziroma izročitev pobotnic glede na zastavno-pravno zavarovanje tirjatev na tožničnih posestvih, ka-

terih nista tožnica in njen mož v že imenovani pogodbi prevzela v svojo plačilno obljubo, bila nasproti toženki le tedaj utemeljena, ako bi se bila le-ta v isti pogodbi ali pa z drugo obvezno izjavo v to izrecno zavezala. Takšne obvezne izjave ni tožnica trdila, nego ona utemeljuje svojo tožbeno zahtevo le s tem, da je toženka po zakonu dolžna zahtevane dolgove izbrisati dati, oziroma izročiti izbrisne izjave. Ali takšna zakonita obveznost se ne nahaja v pogodbi od 19. januarija 1896, če bi se jo tudi smatralo za kupno pogodbo. Ona stranka namreč, ki izroči, mora sicer v smislu zadnjega odstavka §-a 928. obč. drž. zak. dolgove in zaostanke ki so na predmetu pogodbe vknjiženi, zastopati, to se pravi, da mora zanje jamčiti. Toda iz bistva in smotra evikcijske dolžnosti izhaja, da se ta zaveza še le takrat vpoštevava, kadar je bil kupec na podstavi določbe §-a 943. obč. drž. zak. tožen na plačilo hipotek, kojih ni bil prevzel, in kadar jih je on res plačal, ker je moči šele v tem slučaju govoriti o kaki škodi, za katero je prodajalec po določbah §-a 923. in nasl. obč. drž. zak. odgovoren.

Vidno je torej, da je pogoj za tožbo kupca iz regresne pravice, snujoče se iz odgovornosti glede kake na kupljenem zemljišču zavarovane terjatve, ta, da je upnik že zahteval plačilo od kupca in da je le-ta v istini tudi že plačal. Ker pa v le-tem slučaju o tem ni govora in tega toženka sploh trdila ni, da so jo hipotekarni upniki na plačilo tožili in da je ona plačala, torej manjka prej imenovani pogoj za tožbo in lahko torej tudi ostane nerešeno, ali bi se mogel ta pogoj pri tem položaju sploh vresničiti in kedaj.

Tožbena zahteva je torej neutemeljena; prizivu je bilo ugoditi in tožbeno zahtevo zavrniti.

Na revizijo tožnice je c. kr. najvišje sodišče z odločbo z dne 28. decembra 1898 (Cg. I. 75/98—15) predrugačilo višjesodno razsodbo in obnovilo razsodbo okrožnega sodišča.

Razlogi.

Pogodba od 19. jan. 1896, s katero je toženka Martinu P. in njegovi sedaj tožeči ženi M. prodala posestva vl. št. 69. in 70. kat. obč. D. in 46. kat. obč. M. za kupnino 1400 gld., je brezdvomno odplačna in posebno tudi kupna pogodba, na katero je uporabljati določbe XXIV. poglavja II. dela obč. drž. zak. v popolni meri.

Niti to, da so pogodniki mati in sin, oziroma sinaha, niti to, da se je del kupnine vzel na račun dedinskega odpravka, ne more predrugačiti pogodbene kvalifikacije, kajti tukaj gre za singularno nasledstvo na podstavi pogodbe, nikakor pa ne za pravni prehod, in iz tega izhaja »eo ipso«, da mora prednica vse zaveze izpolniti iz svojega premoženja.

Če pa je tako, se ne da tožbena zahteva rešiti ne glede na določbo §-a 1061. v zvezi s §-om 1047. obč. drž. zak., a določba zavezuje prodajalca, da mora prodano posestvo kupcu izročiti v prosto posest. Te zaveze toženka ni izpolnila, ker je kupcema M. P. in tožnici, katera je v smislu daljnje pogodbe od 17. decembra 1897 tudi glede druge polovice posestev stopila v pravice svojega moža, izročila prodana zemljišča z vknjiženimi bremeni. Ta bremena pa že sama na sebi kupca proti zakonu zavirajo, da bi prosto posedovala kupljena zemljišča, ter njima kratijo pravico razpolaganja vsled zavez, katerih kupca nista prevzela. Ta bremena mora torej, kakor je prvi sodnik upravičeno povdarjal, v smislu §-a 928. obč. drž. zak. toženka zastopati; nasledki malomarnosti, katere mora prevzemnica sama trpeti, ne izključujejo odgovornosti toženke, ampak so le vzrok, da se zahteva ta odgovornost. Prav tako je brez pomena, se je li toženka zavezala izbrisati bremena, kojih tožnica ni prevzela, kajti ta zaveza je nastala iz pravnih razmer vsled pogodbe.

Ako toženka zavrača tožnico z njeno zahtevo na njene roditelje M. in J. P., je to neumestno; z roditelji ni prišla tožnica v nikakeršno pravno razmerje povodom pridobitve kupljenih posestev, nego je glede rešitve njene tožbene zahteve navezana edino le na prednico, to je toženko. Očividno je torej, da je višje sodišče zavrnilo tožbeno zahtevo, ker je pravno napačno presojalo glavno stvar (§ 503. št. 4 civ. pr. r.). Izpodbijano rzsodbo je bilo torej predrugačiti in rzsodbo prve inštanice obnoviti.

b) Podsodnost za tožbo na pripoznanje ribarske pravice.

V pravni stvari tožitelj Ivana M. in tovarišev proti komendi velikonedeljski balije avstrijske nemškega viteškega reda, toženi na pripoznanje ribarske pravice tožitelj je c. k. r. o k r a j n o sodišče v Ormožu po ustni razpravi v smislu §-a 239. in 261.

civ. pr. r. dne 10. decembra 1898. opr. št. C 17298—3 ugodilo ugovoru, da je sodišče nepristojno in obsodilo tožitelje v povračilo pravnih stroškov iz razlogov:

Sedež nemškega viteškega reda za balijo avstrijsko je na Dunaji, v Singerstr. 5. Z le-to tožbo se spravlja v veljavo ribarska pravica v javnih tekočih vodah, koder jo hoče tudi tožena stran. Ne išče se stvarna pravica do nepremičnine t. j. zemljišča, nego obligatorna pravica, četudi je ribarska pravica nepremična stvar. Takšne tožbe spadajo v splošno podsodnost po §-u 65. jur. n. Ribarske pravice v rekah: Žabnjak, Brajaga, Pesnica in Erjavica tudi ni moči smatrati za pravno razmerje, ki bi se nanašalo na gospodarjenje na posestvu velikonedeljskem (§ 87. jur. n.).

C. kr. okrožno sodišče v Mariboru je rekurzu tožiteljev s sklepom z dne 30. decembra 1898, opr. št. R 163/98—1 ugodilo in prvosodni sklep tako pre naredilo, da se odbije ugovor inkompetence naprošenega sodišča, toženca pa obsodi v povračilo pravnih stroškov obeh instanc.

Razlogi.

Tožitelji zahtevajo ribarsko pravico po javnih vodah, kakor je v tožbi razloženo. Takšna pravica je pa pripoznana stvarna pravica na nepremičnini po smislu §-a 307. obč. drž. zak. (glej repertorij izrekov c. kr. najvišjega sodišča). Ker nadalje javne vode, na katere se nanaša tozadevna ribarska pravica, neoporekano leže v okoliši naprošenega okrajnega sodišča in ker so dani pogoji §-ov 49. št. 1 in 58. jur. n., zato je okrajno sodišče v Ormožu pristojno po §-u 1. jur. n. in bilo je ugoditi rekurzu.

C. kr. najvišje sodišče je na revizijski rekurz komende s sklepom z dne 24. januarja 1899, št. 1088 potrdilo izpodbijani sklep rekurznega sodišča, ker je prav utemeljen glede na namen in obseg kompetenčnih, v §-u 81. jur. n. ustanovljenih določil.

c) Rubežen najemnin — dopustna.¹⁾

V eksekucijski stvari zahtevajočega upnika Franca K. proti zavezancu Francu P. radi 381 gld. je c. kr. okrajno sodišče v Ljubljani s sklepom z dne 14. januarja 1899 opr. št. E

¹⁾ Glej nasprotno stališče na str. 49. let. »Slov. Pr.«

131/99—1 dovolilo izvršilo z rubežnijo in preodkazom več zavezančevih najemninskih tirjatev v skupnem znesku 128 gld. 25 kr.

Na zavezančev rekurz je c. kr. deželno sodišče v Ljubljani s sklepom z dne 27. januarja 1899 opr. št. R 20/90—3 premenilo izpodbijani sklep prvega sodišča in odbilo predlog zahtevajočega upnika iz razlogov:

Rekurzu je bilo ugoditi, ker izpodbijani sklep v zakonu ni utemeljen. Zvršilo na užitke in dohodke zavezančeve iz nepremičnin je vsekakor dopustno, toda po §-u 97. eks. r. načeloma le po prisilni upravi, ne pa z rubežnijo posamičnih užitkov in dohodkov, kakor posebno najemnin. To je tudi prav naravno ne glede na določbo §-a 97. ibid. že zgol iz gospodarskoekonomičnih ozirov. Izpodbijani sklep je bilo torej treba premeniti in eksekucijski predlog odbiti

C. kr. najvišje sodišče je na revizijski rekurz zahtevajočega upnika s sklepom z dne 28. februarja 1899 predrugučilo izpodbijani sklep rekurznega sodišča in obnovilo sklep okrajnega sodišča iz naslednjih razlogov:

Imovina zavezančeva, katera je zadeta z rubežnijo in preodkazom, je v tem slučaju določena denarna tirjatev njegova, katera je podvržena zasegi po §-ih 294. in nasl. eks. reda. Če je pa ta tirjatev nekak dohodek iz nepremičnine, ne more to biti povod, da se napotuje na prisilno upravo, ker z jedne strani ne gre za to, da bi se trajno pritegnili bodoči dohodki, v kar bi pač treba bilo uprave, z druge strani pa so po določbah o učinku uvedbe prisilne uprave (§-i 103., 104. eks. r.) in o prejemanji upravnih dohodkov (§ 119. 2. in 3. odst. leg. cit.) vzete v poštev že prej pridobljene pravice. In če se izpodbijani sklep rekurznega sodišča snuje iz misli, da bi zaproseno prisilno izvršilo bilo protivno splošnim narodnogospodarskim koristim, tedaj je pa uvaževati, da eksekucija velja samo za najemnine, ki zapadejo v določeni čas, in da sploh dolžnika, dokler ne pride vmes kaka druga odredba zavarovanja, prav nič ne ovira pri vporabljanji dohodkov, da torej dolжник tudi lahko porabi dohodke v namene, ki nimajo ničesar opraviti z gospodarskimi koristmi. Sicer pa, če se zgodi kaka zloraba, je prosto soupravičencem, da svoje pravice varujejo in torej sami uvedo prisilno upravo. Uradoma pa ne gre ozirati se na takšne pravice, kedar se rešuje, kakor tukaj, prošnja po §-u 54. eks. reda instruirana.

d) K praksi pri odmeri stroškov.

I.

C. kr. deželno sodišče v Ljubljani kakor rekurzno sodišče je v zvršilni stvari Marije K. proti Francetu G. radi 1290 gld. vsled rekurza Marije K. zoper sklep c. kr. okr. sodišča v Ljubljani z dne 8. januarija 1899 opr. št. 29/99—1 v nejavni seji storilo nejavni sklep z dne 8. februarja 1899, opr. št. R 21/99—1: Rekurzu se ne ugotovi, a sklep sodišča prve stopinje, v kolikor je izpodbijan, se potrdi, v drugem pa pusti nedotaknen; stroške rekurza mora Marija K. trpeti sama.

Razlogi.

Zahtevajoča upnica se pritožuje radi tega, ker jej je prvi sodnik, rešujoč nje zvršilni predlog za dovolitev zvršila potom rubežni in shrambe za vezančevih premičnin določil stroške le v znesku 2 gld. 15 kr., kolikor bi bili višji, ako bi se bil ta predlog združil s predlogom za zvršilno dražbo zavezančevega zemljišča — in zahteva, naj se jej odmerijo stroški dotičnega samostalnega predloga ne glede na drugi tudi samostavno stavljeni predlog za zvršilno dražbo zemljišča, ker ni zapovedano nikjer v zakonu, da bi se taki predlogi morali združevati in ker v le-tem slučaju taka združitev različnih predlogov niti umestna ni bila.

Iz predloženih spisov je razvidno, da sta bili vlogi, v katerih predlaga zahtevajoča upnica dovolitev zvršila proti zavezancu, pri zvršilnem sodišču dne 5. januarja 1899 ob jednem vloženi in da se opirata na jeden in isti zvršilni naslov; datovana je res vloga, v kateri se predlaga dovolitev dražbe zavezančevega zemljišča, z dnem 28. decembra 1898, ona za dovolitev zvršila na premičnine pa z dnem 3. januarja 1899, in zahtevajoča upnica trdi, da s početka ni mislila prositi zvršila na zavezančeve premičnine, nego, da je svojemu zastopniku še le potem, ko je bila vloga z dne 28. decembra 1899 že na čisto prepisana, naročila, naj prosi tudi dovolitve zvršila na premičnine.

Po §-u 74. eks. r. je zahtevajočemu upniku povrniti le one stroške, ki so potrebni za uresničbo pravice; kateri stroški so potrebni, določi sodišče, skrbno pretehtavši vse okolnosti; pri tem je posebno uvaževati tudi določila §-ov 18. in 19. min. ukaza z dne

11. decembra 1897, št. 293 drž. zak., po katerih je tudi v zvršilnem postopanju pravne spise samo tedaj posebej nagraditi, kedar jih ni moči združiti z drugimi pravnimi spisi, ali pa če sodišče spozna, da je njih ločena podaja potrebna ali vsaj primerna.

V le-tem slučaju je bilo primerno in umestno združiti vse zvršilne predloge proti zavezancu v jedni in isti vlogi, in videti ni nikake potrebe ločiti jih in staviti v posebnih vlogah, in to tudi tedaj ne, če bi bila zahtevajoča upnica res še le potem, ko je bila vloga z dne 18. decembra 1898 že na čisto prepisana, uvidela potrebo, prositi tudi zvršila na zavezančeve premičnine, kajti lahko je bilo dotični predlog uvrstiti ali pristaviti tudi v prvi že na čisto pisani vlogi.

Prvi sodnik je torej pravilno ravnal, ko je smatral stroške vloge z dne 3. januarija 1899 za nepotrebne, in je za to vlogo odmeril le toliko pristojbino, katera bi šla zahtevajoči upnici pri združitvi teh predlogov v jednom spisu. Zategadelj je bilo sklep sodišča prve stopinje, kolikor je izpodbijan, potrditi, v ostalem pa pustiti nedotaknjena.

Izrek o stroških opira se na določilo §-a 74. eks. r., ker je bil rekurz brezuspešen in torej tudi njegovih stroškov ni moči prištevati onim potrebnim stroškom, katere je zavezanec povrniti dolžan.

II.

C. kr. deželno sodišče v Ljubljani kakor rekurzno sodišče je v zvršilni stvari Franceta Gr. proti Francetu Go. radi 400 gld. vsled rekurza Franceta Gr. zoper sklep c. kr. okrajnega sodišča v Ljubljani z dne 14. januarija 1899, opr. št. E 102/99—2 v nejavni seji storilo nastopni sklep z dne 8. februarja 1898, opr. št. R 30/99—4: Rekurzu se ne ugodi in sklep sodišča prve stopinje, kolikor je izpodbijan, se potrdi, v drugem pa pusti nedotaknjen. Stroške rekurza mora Fran Gr. trpeti sam.

Razlogi.

Zahtevajoči upnik Franc Gr. se pritožuje zoper sklep prvega sodnika z dne 14. januarija 1899 jedino radi tega, ker mu ni odmeril in prisodil v vlogi z dne 9. januarija 1899 zabeležene

pristojbine od prošnje za zemljknižni izpisek v znesku 2 gld. 75 kr. oziroma, kakor popravlja v rekurzu, 2 gld. 50 kr., kateri znesek da mu gre po odvetniški tarifi A št. 6.

Rekurz ni utemeljen, kajti naročila zemljknižnih izpiskov pri sodiščih na sedežu odvetnika spadajo med one posle, katere je nagraditi po določilu A št. 14 odvetniške tarife, in prvi sodnik je za to naročitev pravilno odmeril 75 kr., ker ni misliti, da se je za ta opravke porabilo več, nego pol ure. Ako je torej zahtevajoči upnik s posebno vlogo prosil za zemljknižni izpisek in ako on od te vloge zahteva v smislu odvetniške tarife A št. 6 nagrado 2 gld. 50 kr., treba reči, da ti višji stroški niso bili potrebni za uresničbo pravice; po določilu §-a 74. eks. r. pa je zahtevajočemu upniku povrniti le za uresničbo pravice potrebne stroške, katerih potrebnost določi sodišče, skrbno pretehtavši vse okolnosti.

Po vsej pravici je torej prvi sodnik črtal te višje stroške kakor nepotrebne in zahtevajočemu upniku odmeril samo nagrado v smislu odvetniške tarife A št. 14 v nesku 75 kr. Radi tega je bilo potrditi izpodbijani sklep sodišča prve stopinje v tem oziru, dočim ostane isti sklep v drugem nedotaknjen, ker ni izpodbijan.

Stroške brezuspešnega rekurza mora rekurent trpeti sam, ker teh stroškov ni moči prištevati onim potrebnim stroškom zvršilnega postopanja, katere je po predpisu §-a 74. eks. reda povrniti zahtevajočemu upniku.

Kazensko pravo.

a) Sodišče je tudi po že pravomočni obsodbi obtoženca nasledujoče oblastvo v smislu §-a 214. kaz. zak.

(Kas. razsodba od 16. septembra 1898. I. št. 8453.).

Ferdo, Jakob, Marija in Jelica P. so potolkli svojega žlahtnika Ivana R. in so bili zato obsojeni po §-u 157. kaz. zak. Po pravomočnosti razsodbe, a prej nego so obsojenci nastopili kazen, se je oglasil Ivan R. na državnem pravdnistvu, ter se je sam ovadil, da je v pravdi zoper rečene obsojence krivo pričal, češ, da ga niso oni ranili, nego da se je sam poškodoval, ko je, držé nož v roki, po naključju pal na tla. Državni pravdnik je predlagal ka-

zensko preganjanje Ivana R. radi krivega pričanja. Zaslišan kakor obdolženec pa je Ivan R. preklical svojo ovadbo in vnovič potrdil, da so bila njegova izpovedanja v prejšnji pravdi resnična. Državni pravdnik ga je za to obtožil radi zločina potuhe prikrivanjem po §-u 214. kaz. zak. Sodeče sodišče pa je Ivana R. oprostilo obtožbe, češ, da po pravomočnem krivdoreku ne more biti več govora o prikrivanji hudodelstva ali storivca, ter da za to manjkajo objektivni znaki zločina po §-u 214. kaz. zak.

Na pritožbo ničnosti, oprto na § 281. št. 9 a) kaz. pr. r. je k a s a c i j s k o s o d i š č e obtoženca krivim proglasilo v zmislu obtožbe, obrazloživši tako-le svoje pravno mnenje: S svojo samoovadbo je obtoženec nedvomno nameraval pripomoči obsojencem pōtem obnovljenja postopanja, katero je Jelica P. takoj potem istinito zaprosila. Vsled krivične svoje samoovadbe pa je obtoženec tekom obnovne preiskave oviral zasledenje storivcev in obtežkočil poizvedbe. Njegova ovadba je bila vsekakor prikladna provzročiti oprostitev obsojencev od prisojene jim kazni. Toda z razsodbo še ni dovršeno kazensko postopanje. Razsodba ne zaglavlja naloge kazenskega sodnika. Le-temu je še za izvršitev kazni skrbeti. Če se obsojenec skrrije, mora ga iskati, a če mu dovoli obnovno postopanje, začne zoper njega novo preiskavo. Zato je kazensko sodišče zasledujoče oblastvo celó do izvršitve prisojene kazni.

Fittk.

b) Nemogoča storitev ne more biti predmet izsilovanja.

(Kas. razsodba od 10. januarija 1899. I. št. 17434 od 1898. l.)

Katica K., mlada in lepa žena, je povabila na Martinovo družino S., tri možke in eno žensko, na večerjo. Kmalu po večerji je začelo vse povablence v trebuhu ščipati in vzlasti na potu domov jim je bilo jako slabo. Najslabše pa se je godilo 22letnemu Martinu S., čilemu fantu, lepe postave; njega je začela mrzlica tresti, obležal je in prav nevarno obolel. Toda okrevál je čez teden dnij. Povabljeni in njihovi sorodniki in prijatelji so si zabili v glavo, da je Katica Martina zagovorila. Zato so jo povabili v svojo hišo in baš Martin S. in njegov stric Luka so jo tja pripeljali. Komaj je bila Katica vstopila v hišo, obskočili so jo Dreja, Luka, Martin in Marjana S., jo zgrabili za vrat in za lase, jo grdili

in sramotili, jej sponašali, da je »copernica«, da je Martina S. zagovorila, da ga mora razgovoriti, sicer da jo ubijejo, da jo živo pokopljejo; udrihali so po nji neusmiljeno, jo cebali in pehali; a o pravem času sta došli dve osebi, ki sta Katico rešili iz opasnega položaja.

Državni pravdnik je obtožil napadavce po §-u 93. kaz. zak., spoznavno sodišče pa jih je krivimi proglasilo hudodelstva izsilovanja po §-u 98. a. b. kaz. zak.

Pritožba ničnosti obtožencev je bila oprta mej drugim tudi na § 281. št. 10. kaz. pr. r. Kasacijsko sodišče jej je ugodilo, izpodbijano rzsodbo razveljavilo in kazensko pravdo vrnilo razpravnemu sodišču v novo razsojenje, a to iz teh-le uvaževanj: Pritoževavci prav pravijo, da je bilo obtoženo dejanje samo pravno-pomotno uvrščeno pod § 98. kaz. zak. Kajti izsilovanje ni možno brez poseganja v tuje pravice. Storitev, dopustitev ali opustitev pa, ki se komu izsiluje, mora imeti kako zasebnopravno vrednost, kračenje kake posebne pravice, ter mora biti mogoča in izvršljiva. Le-teh predlogov pa gotovo ni vnašem slučaji, ker pač nikdo več ne veruje na »copernice«, niti si more domišljati, da je moči koga zagovoriti in razgovoriti. Zato o izsilovanji niti govora biti ne more. Obtoženo dejanje more pa vstanavljati učin §-a 99., odnosno §-a 93. kaz. z. A v tej smeri pomanjkujejo ona utrjenja, ki so potrebna v pravo uporabo zakona. Za uporabo §-a 99. kaz. zak, vzlasti ni dokazano, so li obtoženci nameravali spraviti Katico K. v strah in nemir, in so li vedeli, da je bilo njihovo postopanje sposobno povzročiti takovo stanje, ki presega v §-u 98. kaz. zak. napominano »opravičeno bojazen«. Uporabi § 93. kaz. zak. pa je napoti okolščina, da je sodni dvor izključil namen omejiti osebno prostost, vsekakor zgol vsled krivega mnenja, da je za le-to hudodelstvo potrebna dalj časa trajajoča in popolna odtegnitev osebne prostosti, na pr. vezanjem, zapiranjem. Rzsodbenni razlogi poudarjajo tudi, da so obtoženci samó iz črtenja ravnali; no, nagib dejanja ni odločilen. Obtoženo dejanje torej ni še vsestranski razmotano in ugotovljeno, ter ni moči stvari za pravo uporabo zakona presoditi (§ 288. št. 3 kaz. pr. r.), ako ne, da se v navedeni smeri vnovič razpravlja in vse potrebno utrdi.

Fitik.

c) Pojma „upnik“ po §-u 1. zakona o brezuspešnji prisilnih zvršil ni tolmačiti samó v civilno-pravnem smislu. Izraz „preteče“ zvršilo je širši nego „započeto“ zvršilo.

(Kas. razs. od 13. januarija 1899. l. št. 14888 iz 1898. l.)

Šime O. in Stipe L. sta utihotapila s Hrvaškega na Štajersko ob času vvozne prepovedi 12 prascev. Žandarmi so ju zasačili in jima prasce odvzeli, a okrajno glavarstvo je le-te oddalo županstvu v začasno varstvo. Župan je spravil zasežene prasce s svojimi vred v svoj hlev. Toda že prvo noč so mu jih tedaj neznanzi zlikovci iz hleva izgnali in ni se posrečilo zaslediti ne zlikovcev, ne prascev. Šime O. in Stipe L. sta bila kaznovana radi pregreška po §-ih 5. in 45. zak. od 29. februarja 1880. l. št. 35. drž. zak., odnosno zak. od 24. maja 1882. l. št. 51. drž. zak. Čez leto dnij pa so žandarmi pozvedeli, da sta bila ravno ona dva odgnala prasce iz županovega hleva. Pregarjana zopet radi tatvine, ju je razpravno sodišče krivima proglasilo po §-u 1. zakona od 25. maja 1883. l. št. 78. drž. zak.

Proti le-temu krivdoreku sta obtoženca prigovarjala po §-u 281. odst. 10. kaz. pr. r., češ, da še ni bil proglašen zapad prascev, izročeni županu samó v začasno varstvo, ter da zato ne more biti govora niti o razmerji med dolžnikom in upnikom, niti o »započetem« prisilnem zvršilu; obtoženo dejanje da spada k večjemu pod § 3. zak. od 25. maja 1883. l. št. 78. drž. zak.

Temu mnenju pa ni najti v zakonu prave podloge, in zato je odbiti ničnostno pritožbo.

Prigovoru, da v letem slučaju ne obstaja razmerje med dolžnikom in upnikom, je pripomniti, da pojma »upnik« v smislu zakona od 25. maja 1883. l. št. 78. drž. zak. ni tolmačiti zgol v civilno-pravnem pomenu. Le-ta zakon ga rabi temveč brez ozira na obstoječe pravno razmerje in na naravo zahteve. »Upnik« označuje ne samo tirjavca v smislu obligacijskega (zaveznega) prava, nego vsacega, čigar zasebna ali javna, obligacijska ali stvarna pravica more biti poravnana državnim prisilnim zvršilom v zavezančevo premoženje. Naslov upnikove pravice more biti ne samó zasebne, nego tudi državno-pravne narave. Poprejšnjega pravnega razmerja med upnikom in dolžnikom niti ni treba. Zato

fiskusu ni moči odrekati svojstva upnika v smislu napominanega zakona, kajti kazensko oblastvo bi bilo vprašavne prasce proglašilo zapadlimi po § 46. zakona o živinskih kužnih boleznih, a po § 47. istega zakona bi bilo pripadlo državnemu zakladu skupilo za zapadle prasce. Temu ne zadeva prav nič to, da še ni bil oblastveno potrjen in proglašen zapad prascev, v čigar varnost so bili le-ti zaseženi in dani županu v varstvo. Kajti zakon ščiti upnika ne samo v eksekutivnem (pravem) prisilnem zvršilu, nego tudi v zvršilu za zagotovilo in v vseh, letó pripravljajočih in njegovo zvršitev zagotavljaajočih oblastvenih odredbah.

Gledé znaka »započetega prisilnega zvršila« pa je uvažiti, da zakon ščiti upnika že o pretečem prisilnem zvršilu. Pojem »pretečega« je pa širši nego oni »započetega« prisilnega zvršila, ker vsako započeto zvršilo je preteče, ne pa obratno. Zvršilo pa je započeto takoj, ko upnik stori prvi eksekutivni korak. Zaseženje prascev je bilo nedvomno eksekutivni korak, zato obstaja znak započetedga prisilnega zvršila.

Neosnovana je tudi pritožbina trditev, da obtoženo dejanje znači samo prestopak §-a 3. zakona od 25. maja 1883. l. št. 18 drž. zak. Kajti le-ta paragraf ne ščiti v prvi vrsti in neposredno prisilnega zvršila, temveč stanje, ustanovljeno z oblastveno odredbo. Odvzetjem zasežene stvari namerava storivec v le-tem slučaju zgol vtlesniti oblastvu mogočnost razpolaganja, obrezuspešiti stanje, oblastveno napravljeno. Če pa namen presega to mejo, morda stvar za zmerom odvzeti, ali jo poškodovati, onda se prestopak druží (steaka) s tatvino ali hudobnim poškodovanjem, a če meri na brezuspešenje upnikovega izplačila, onda obstaja pregrešek po §-u 1. l. c. Vsekakor je moči odvzeti s takovim namenom tudi zasežene stvari ter zakriviti istočasno pregrešek po §-u 1. in prestopak po §-u 3. rečenega zakona. Toda v takem slučaju je uporabiti po splošnih pravilih §-ov 34. in 257. kaz. zak. samo § 1. napominanega zakona. Rzsodba pa je utrdila, da sta obtoženca nameravala obrezuspešiti izplačilo fiskusovega zahtevka s skupilom prascev, ter je zato prav uporabila § 1. zakona od 25. maja 1883. l. št. 78. drž. zak.

Fitik.

Književna poročila.

Handbuch der oesterreichischen directen Steuern in systematischer Darstellung. Von Gustav Freiburger, Oberfinanzrath in Wien. Wien, Manz, 1899. Pisatelj, ki je že leta 1887. pod takim naslovom izdal veleuvaževano knjigo, je s sedanjim delom, katero imenuje drugo izdajo, zopet ustregel ne le strokovnjakom nego tudi vsem tistim raznovrstnim slojem, katerim je neposredno ali posredno opraviti z direktnimi davki, kajti delo poučuje in to na primeren in prikupljiv način v vseh direktnih davkih, vzlasti o njih stanji po zadnji davčni reformi. Knjiga ima štiri dele, vsak s poglavji, v katerih se tvarine obdelujejo vedno z ozirom na praktično življenje in večkrat tudi z ozirom na davčne predpise v tujih deželah.

Zakonik Stefana Dušana, cara srpskog, 1349 i 1354. Na novo izdao i objasnio St. Novaković. (Dalje.) God. 1870. izdao je Novaković taj zakonik zajedno s tumačenjem i opisao sve rukopise i dosadanja izdanja. U ovom izdanju učinio je izdavač veliku pogrješku, što nije štampao zakonika Dušanova redom, kako je u rukopisu, nego je članke njegove doveo u sistem, u kojem se od prilike danas pišu zakonici. Pisac doduše želi opravdati u svom predgovoru taj svoj postupak, koji mu je kritika prebacila, no nije uspio. U Radu jugosl. akad. knj. 15. str. 178. zgodno odgovara Daničić Novakoviću na riječi, kojima se u predgovoru opravdavao, zašto je ovako radio. Novaković u svom predgovoru veli: Sad ne rije po starim pismima samo filolog, nego isto toliko istorik, pravnik, ekonomista, istraživalac cerkvenik zapleta i svi stručnici, koji se o jednoj ili o drugoj strani narodnog života bave. Tim je Novaković htio spomenik ovaj staviti u ruke svakomu. Na što mu Daničić odgovara: Za to niti je već došlo vrijeme niti će kada doći vrijeme, da izdavaocima starih pisama bude posao nešto drugo nego je svagda bilo, a njihov posao nije davati starim pismima »drugi oblik« nego to može biti posao onima, koji bi o starima pismima, što pisali. Tu pogrješku ispravio je god. 1872. Rus Zigel, koji je u svome djelu: *Zakonik Stefana Dušana* taj isti prizrenski tekst redom samoga rukopisa izdao i napisao o njem raspravu na ruskom jeziku. Vrijedno je jošter spomenuti, da Zigel u svom uvodu navodi sve, koji su dotad bilo izdavali bilo pisali o zakoniku. Osim već spomenutih bavili su se s ovim zakonikom: Filaret, Gjorgjević, Grigorović, Nadeždin, Bogjanski, Miklošić, Maciejowski, Golubinski, Majkov, Lamanski, Krstić, Leontović, Mijatović, Jagić itd. Vidi: Zigel, *Zakonik Stefana Dušana*. Petrograd 1872. str. 35—45.

Pri svem tom znanje o zakoniku ostalo je u glavnom pri dotadašnjem vidiku. G. 1888. učinio je korak naprijed kijeovski profesor Florinski, koji je u svom djelu: *Pamjatniki zakonodatelnoj djejatelnosti Dušana cara Serbov i Grekov*, predao učenom svijetu četiri samo po imenu poznata teksta i time popunio glavnu prazninu u poznavaju zakonika jer je iznio na vidik sačuvane odlomke jednog od najstarijeg prepisa (atonski)

bez kojega se ne bi mogao lako uhvatiti onaj razvitak, koji je danas u prepisivanju i priredjivanju zakonika očevidan. — Napokon sada je pred nama drugo izdanje zakonika od Novakovića kod kojeg ćemo se malo zadržati. — Ovo je možemo reći jedno od najljepših i najpotpunijih izdanja pravnog spomenika, što ga u slavenskoj pravnoj literaturi sasrećemo.

Knjiga sadržaje: Predgovor. — Pristup.

I. Postanak pisanih zakona u srpskom narodu.

II. Ustanova sabora u staroj srpskoj državi.

III. Kako je postao i kako je sklopljen zakonik Dušanov.

IV. Original i prepisi Dušanova zakonika.

Prepisa imade 20 i to: Struški, prizrenski, atonski, studenički, bistrički, hilendarski, hodoški, šimatovački, rakovački, ravanički, Tekelijin, sofijski, beogradski, karlovački, zagrebački, dalmatinski, Ljubišin, Stratimirovićev, borgjoški i koviljski.

V. Kako stoje prepisi medju sobom i koji su stariji, koji mladji i najmladji.

VI. O ovom izdanju.

Dio prvi. Tekst i poredenje prepisa. Cara Stefana o zakonodavnoj radnji oko 1346. Iz prepisa rakovačkoga. Zakon blagoviernago cara Stefana čl. 1.—201. Cara Uroša potvrda zakonodavne radnje oca mu cara Stefana 10. Aorila 1357.

Dio drugi. Čitanje teksta i objašnjenja. Zakon blagovernaga cara Stefana čl. 1—201.

Dio treći. Pregled i registar.

Kako se iz vsega toga razbira, podao nam je izdavač posve ozbiljnu temeljitu naučnu radnju i popunio još ono u čemu se prije osjećala praznina. Novaković je ovo izdanje izradio sasvim iz nova po gragji sada poznatoj, bez obzira na pregjašnji svoj posao. Tu izpravlja onu pogriješku, koju je u prvom izdanju učinio, a ovdje je i sam priznaje. Iznesao je sve, što je o ovom predmetu iz raznih vremena ostalo, šta je što značilo i kako se razumijevalo. Glavni dio tega posla osniva se na poregjenju a kao osnov uzet je prijepis »prizrenski«, prama kojemu je poregjenje svih drugih prijepisa ovršeno. Pazi i na razlike jezika i stila. Poregjen je član po članu u svima prijepisima, koji su sačuvani. Mnoga mjesta, za koja se drži, da su tamnija — izrečena su suvremenim književnim jezikom. Na kraju djela izradje je rječnik i registar, da se lakše može naći, gdje se o čemu govori. To će istraživaocima vrlo olakšati upotrebu ove knjige. Ovdje nam je naglasiti, da je izdavač u pristupu kod pojedinih naslova unesao mnogi tračak svjetla u mladu jošter nauku slavenskoga prava, što će kasnijim istraživaocima ovog pravnog spomenika dobro doći.

U prvom naslovu: Početak pisanih zakona u staroj srpskoj državi — govori, kako so Srbi, kad se doseliše u sadašnju zemlju, bili izloženi u jednu ruku utjecanju ondašnje grčko-rimske prosvjete, a u drugu ruku i onom prosvjetnom prevratu, koji je sa sobom nosilo kršćanstvo. Narod je s kršćan-

stvom upravo primaó svu obrazovanost bizantijsku kao svoju. Od starijeg samorodnog ostalo je onoliko, koliko nije smetalo novomu duhu i pravu. S vjerom došla je knjiga, pismenost, umjetnost i društveni red u opće a i zakon. Vjera je nosila sa sabom i novu filosofiju, nov pogled na svijet, nova moralna načela. — Pri svem tom među balkanskim Slavenima u prvi mah se drugojačije gledalo na državne zakone nego u bizantijskom carstvu. U bizantijskom carstvu vazda su se razlikovali zakoni državni i zakoni crkveni, dok u novim kršćanskim državama na balkanskom poluostrvu: Srbiji i Bugarskoj nijesu u početku te razlike ni osjećali. Svećenici a ne svjetovni ljudi bili su posrednici, koji su iz bogate pravne knjižnice grčko-rimskog svieta iznalazili ono, što je bilo za potrebu novih sljedbenika kršćanskih. Što su nalazili, to su i prevodili. Po svećenicima došli su Srbi do prve knjige i do prvih pisanih zakona.

Po svemu tome vidimo, da su počeci nekih južno-slavenskih prava prama dosadašnjem istraživanju u uskom savezu s pravom bizantijskim. Ta iz Bizanta, kako spomenusmo, došlo je ne samo kršćanstvo nego i kultura bizantijska, a s njom i pravo bizantijsko, ponajpače kanoničko. Što se tiče svjetskog prava, ima medju piscima različito mišljenje. Neki bizantiniste drže, da je bizantsko pravo igralo ulogu u svih naroda slavenskih. Izvode to ponajglavnije iz toga, što se nekoje bizantijske pravne zbirke javljaju sada u slavenskom prijevodu u svih pravoslavnih naroda slavenskih. Razlogom tomu prihvaćanju bilo ponajglavnije to, što se pravo bizantijsko nije širilo jezikom tudjim (grčkim) već u formi shvatljivoj narodu, u jeziku slavenskom.

(Konec prihodnjič.)

Razne vesti.

V Ljubljani, 15. marcija 1899.

— (Iz kronike društva »Pravnika«.) Tretji »Pravnikov« večer je bil dne 20. pr. m. ob udeležbi 17. članov. Razgovor je bil o praktičnih pravnih slučajih in društvenih stvarih. Na četrtem večeru dne 6. t. m., katerega se je udeležilo 15 društvenikov, razlagal je g. sodni tajnik Kavčnik svoje mnenje, da je po zakonu dopustna in iz praktičnih ozirov priporočila vredna določba v dražbenih pogojih, da največjega ponudka ni položiti v sodne roke, nego odšteti naravnost upravičenim upnikom. Temu mnenju so navočno pritrdili in potem razpravljali še druge, ne posebno rábne določbe za dražbeno in naslednje postopanje po novem eksekucijskem redu.

— (Premembe na najvišjem sodišči.) Z Najvišjim ročnim pismom od 10. pr. m. je bilo dovoljeno prvemu predsedniku Karlu pl. Stremayru stopiti v zaproseni pokoj. Za svoje več nego 52-letno službovanje je bil tem povodom odlikovan še z velikim križem redu Sv. Štefana. Istega dne sta bila imenovana dosedanji drugi predsednik dr. Karel Habietinek prvim predsednikom, a dosedanji senatni predsednik dr. Emil Steinbach drugim predsednikom najvišjega sodnega in kasacijskega dvora.

— (Za vseučilišče v Ljubljani.) (Nadaljevanje iz prejšnjega letnika). Odkar se je to vseučiliško vprašanje sprožilo v deželnem zboru kranjskem, oglašali so se v istem smislu zapored predstavitelji slovenskega naroda, bodisi izven-kranjski poslanci, bodisi okrajni, mestni in občinski zastopi slovenski. Nešteta je vrsta resolucij in peticij, katere je slovenski narod v lanskem letu sklenil za vseučilišče v Ljubljani po svojih zakonitih zastopih, ali pa po shodih in na zborovanjih. Mej le-temi zavzema odlično mesto shod županov vseh slovenskih občin v Ljubljani dne 17. avgusta, ki je sklenil poslati posebno deputacijo pred Najvišji prestol s prošnjo za vseučilišče v Ljubljani. Prav tako se je shod slovenskih visokošolcev v Ljubljani dne 19. avgusta soglasno in s krepkimi resolucijami izrekel za ustanovitev vseučilišča v Ljubljani in to na podlagi jedrovitih poročil, kateri sta podala g. pravoslovec K. Vodušek z Dunaja in g. modroslovec I. Majcen iz Gradca. — Ko se je koncem leta zopet sešel deželni zbor kranjski, bili so v prvi seji dne 29. decembra sprejeti novi, dodatni predlogi zastran vseučilišča v Ljubljani. Poslanec g. dr. Majaron je predlagal, naj se visoka vlada pozove, da že v državni proračun za l. 1899. postavi primeren znesek za odgojo docentov na bodočem ljubljanskem vseučilišči. Poslanec g. Ivan Hribar pa je predlagal, naj izvoli deželni zbor deputacijo, ki bi prošnjo za vseučilišče izročila Nj. Veličanstvu cesarju. Oba predloga je slovenska večina soglasno odobrila, ko sta ju predlagatelja utemeljila z daljšimi govori. V deputacijo so bili izvoljeni gg.: deželni glavar pl. Detela, knezoškof dr. Jeglič, odbornik Povše in poslanec dr. Majaron. Omenjena govora priobčimo v kaki naslednji številki, ker bo iz njiju posneti razvoj tega vprašanja v lanskem letu in kolikor toliko tudi dosedanje stališče vladino v tej stvari.

(Dalje prih.)

— (Pravničko društvo u Zagrebu) je imelo dne 18. pr. m. svojo redno glavno skupščino v vseučiliški palači. Odbor je izdal tiskano »izvješće« o svojem delovanju v l. 1898. Koncem leta je štelo društvo 598 članov in 2 ustanovnika, a njegova imovina je znašala 9821 gld. Ves trud društva je bil posvečen izdavanju časopisa »Mjesečnika«, kojemu je že 9. leto urednik g. vseučiliški profesor dr. Jos. Šilović. Na skupščini se je sklenil proračun za l. 1899 in volila znova polovica odbornikov, ki so po pravilih izstopili. Društvo bo dne 25. svečana 1900. l. praznovalo svojo petindvajsetletnico in sicer tako, da se izda stvarno kazalo vseh 25 letnikov »Mjesečnika«, potem spomenica, obsezajoča zgodovino društva in pravo-znanstvene članke, in konečno, da se bo v isti dan vršila slavnostna skupščina.

»Slovenski Pravnik« izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva »Pravnika« brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gld., za pol leta 2 gld.

Uredništvo je v Ljubljani, v Gospodskih ulicah št. 17; upravništvo pa na Valvazorjevem trgu št. 7.